

Call no: B. (NS)E102

Author: Lerner, Mayer ben Mordecai of Altona.

Title: Responsum regarding burial practices in Altona.

Imprint: Altona, [Germanyah] : h. mo. 1., [18--?]

דפוסת: אלטונא, [גרמניה] : חמו"ל, [18--?]]

Collation: 1 broadside ; 36 x 24 cm.

הערות: סוג הגליון: תשובה.

Subject: Jews - Germany - Altona.

Burial laws (Jewish law) Lerner, Mayer ben Mordecai of Altona.

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

כ"ה סה אלמאנא.

שוכמ"ם לכבוד הה"ג וכו' המדרש לשם ולתהלה שלימ"א.

נשאלתי בחבר עיר המאניסמראט שנור אומר להרחיב רחוב העיר ולעשותו דרך הרבים בבית הקברות של היהודים ונסתפקו אם מותר לפנות כל הקברים ולקבור העצמות באותו בית עלמין במקום אחר המשומר, או מפי עדיף לפנות רק מקצת הקברים שעליהם יבנו יסודי החומה וישתמרו שאר הקברות, אלא שיעשו עליהם דרך הרבים כעין כיסה העולה על גביהם.

(א) הגה מקום הספק הוא כיון דלדעת הגב"י מהרו"ק סי' ס"ט מותר לפנות עצמות שאין בהם בשר ובבית הקברות הישן כבר כלה כל בשר ע"כ עדיף מפי לפנות מלהתיר לעשות דרך הרבים מעל גבי הקברות, שאין לך ג' ובזיון יותר מהעברת דרך הרבים על הקברים כי בדרך הרבים עוברים בו בענלות ודופקים מעל גבי הקברים ברנלי המוסים בכל שעה וזה שאמר ותשימי כארץ נוד וכחוף לעוברים ועוד שיש לחוש שברכות הימים יבואו להשתמש בעומק הדרך הזה ויעשה שם קלאקען כלומר צנורות העשויות להעביר צואה וגאו ואור עלעקטרי ועי עבודת הקאלאניזאטיאן עפר הקברות מזדעזע מתחתם ואיך יתקיים בהנסמרים ישנתי אז ינוח לי ועוד שאם מפנין כל הקברות נוכל לפנותן בדרך כבוד לגמרי עד שישאר כל המקום פנוי כשרם יבואו הגוים לעשות שם מלאכתם אבל אם מפנין רק מקצת הקברות שעליהם יבנו יסודי החומה יקשה לצמצם מקצת הקברות כיון שחוף לשורה נמצאו ג"כ קברים ודאי שהגוים ימצאו עצם כאן ועצם כאן וישליכו אותם והישאל השומר לא יוכל ללקטם בשעה שהגוים עוסקים במלאכתם ואין חכם כבעל הנסיון ויש בזה בזיון לעצמות המתים ועיין בשו"ת שיבת ציון סי' ס"ג שמסקם על בעל גב"י ולפענ"ד נ"ל דהא דביב קניה הוא בשביל ראיית הסימנים בלחודא וכן מצאתי בשו"ת כנסת יחזקאל סי' מ"ד וביב בשו"ת הגר"א סי' י"ז ח"ב ועיין בשו"ת בנין ציון תהר"ה סי' י"ז ומ"ש בג"כ תהר"ה סי' קס"ד דסוף האדם לנולד היינו קצת נחול ועי' תהר"ה י"א ועי' ז' ובמס' שמחות ס"ד הי"ב אוסר בהוזה בלבר והיינו לאחר שנסתם ועי' ספ"ג שם וק"ו בעל שו"ת עין יצחק סי' ל"ג אות ג' י"ל דלהגב"י ליקט עצמות אחר שנתעכל הבשר אין לו ענין כלל עם כפרה אלא סימי טוב שנינתו עצמותיו והא דתנן מנהדרין מ"ו ועיין מ"ו: היינו בהרוני ב"ד אבל באינש דעלמא כלומר בנינו לא כדמשמע בסנהדרין מ"ו ע"א ע"ש דדוקא מת מתוך רשעו ועי' יומא ס"ו וברמב"ם ס"א ה' תשובה הי' ופ"א בה"ל אכל הי"ט ומרם יתנו יסודי הכיסה מוכרחים לחפור בקרקע בעומק הרבה יותר מ' טפחים וקרקע עולם אינה נאסרת ועי' בש"ך סק"ד סימן שמ"ד ובא"ז ה' אבלות סי' תרי"ג ועיין בשו"ת חתם סופר סי' שניב בענין עירוב עצמות וא"כ אפילו לפ"ז הכא דאיכא חשש בזיון וצער למת מותר כדאיתא בש"ע סי' שס"ד ס"ו ובפר"ט שהגוים מוצאים עצמות בשעת מלאכתן וכן היה מעשה שמדרו המקום בין קבר לקבר להעמיד שם יסודי הכיסה ואפ"ה מצאו גם שם עצמות וכדי בזיון וקצף ע"כ נלפע"ד דיותר נכון לפנות מקודם כל הקברות וללקט כל העצמות ולקברן במקום המשומר ודמ"א לסנהדרין מ"ו: וכרפ"שיי לקבור במקום הלך רבים וכ"כ ה"ש באהלות ספ"ז וכתב ברמב"ם ס"ה ה"ל טומאת מת הי' ובפ"ט הי"ב וכן מסק בש"ע סי' שס"ד ס"ה ועי' בשו"ת טוב טעם יוד"ס ר"ל ועי' מעשה בדרישה ב"ד סי' ש"ע"א וש"ת שבות יעקב סי' כ"ה ובבבא"ה"ש ס"ק י"א ואהלות ס"ג מ"ו ופ"ו מ"ו ופ"ז מ"א ובשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' צ"ח בענין כהני ח"ל. בטומאה דרבנן ובחתי"ם סי' של"ז וגם שד"ך הרבים שבנו ע"ג מקומות הפגום לגמרי מעצמות קיל יותר מהכיסה שמאחיל ע"ג קברות המקום שלא סינו ועוד ראי' שמותר לפנות מתוספתא כיב ס"ב כדאיתא במס' שמחות פ"ז ועי' ב"ד סי' שס"ה ס"ב ובירושלמי נזיר פ"ט הי' כדלפענ"ד ודי' נדוד פרצות ישראל.

(ב) ועוד נשאלתי אודות חבר פושעים חדשים מקרוב בארץ כי המצפה להרמת קרן התורה ולומדיה הק' בארץ

הכופרים בשכר ועונש ובתחיה ופרקו מעליהם כל מצות שבתורה ונאמרים שח"ו לית דין ולית דיין ומצווים בחייהם הנקראים מתים לשרוף את נפשם אחרי מותם כמעשה דמימוס הרשע וכל מנמתם בזה לשרוף את האמונה מכניהם אחריהם שיש שכר ועונש בעלמא דאתא ככתוב בהדיא בספר החוקים שלהם והננע פשתה בארצנו למאוד ובראותי שאשיות דתנו יהרסו ח"ו ע"י הכופרים הללו העושים בודון וכו' אפרתי באיסור גמור לקבור את הפושעים הללו בקרב ישראל כד"ן כל זשע שפורש את עצמו מדרכי צבור וגם אין לחוש דלמא מובלי להו' אחרי שבעלי החברה ה"פ"ע"רבעשטמאונג' מחויבים לקבור את האמר בקברות שלהם וגם הממשלה הרוממה אסר האיסור על כל איש ואשה לשרוף את נפשו אחרי מותו ובמדינת פרוסיה עדיין האיסור במקומו עומד ואין היתר לאיסור זה אלא במקצת הגמוניות באשכנז אבל לא בפרוסיה, ופושעי ישראל אלה עושים כמקולקלים שבהם ושם שמים מתחלל, ועיין במג"א ה' שבת סי' רמ"ד סק"ד שכתב זה"ל: אין עכ"מ מניחין לעשות מלאכה בפרהסיא ביום חגם ואם נניח אנהנו 'עשות איכא חילול השם, ועי' במס' כותים פ"א ובפר"ט בנידן דירון שודאי יש חילול השם אם נניח לקברם בקבר ישראל אחרי שגם הגוים המתוקנים אינם מניחים לאמר הנשרפים שיקבר בקברות שלהם ועיין מ"ש הרב ל"ז בתרומות מ"ג ועיין מה שכתבתי בספרי שו"ת הדר הכרמל סי' פ"ו ועיין בש"ך סי' ש"ע"ב סק"ג וס"י שניא סק"ו ובסנהדרין מ"ו מוכח שהשו"ת את מתו ואינו קובר אלא אפרו עובר על מצות עשה דקבור הקברנו ובא"ז ה"ל אבלות סי' תכ"ב כתב בהדיא בזה"ל ואדם ידוע ע"ה"י בעל עברות לא מבעי שאין מצוה להתעסק בקברותו אלא שאסור להתעסק בקברותו וכ"ה בהגהת אשורי פ"ז דתולין וכ"כ בישיב ובבאר הגולה ובעל בשמים ראש סי' ס"ד לא הרניש דברי הירושלמי תרומות פ"ח ס"ג הילכתא בג"ז דתולין כ"כ ל"ד אין ריה"ל ולא אמר אלא במת שאין לו קברין אבל בג"ז שהמבעירים קברים את האמר מודה דאין לבידל ישראל להתעסק עמו והא"ז ב' ברייתא דאבל רבתי דאין מתעסקין עמהם לכל דבר היינו אפי" ב' ורה וכן מוכח ג"כ מהגמ"י והבית יוסף ועיין בשו"ת בנין ציון סי' כ' וק"ו בר"ישה שפ"א ובפר"ט הרשעים הללו שעושים להכעיס ואין לחוש שמא נשאר עצמות באורנען או עצם כשעורה הדא דביע דעו שהאש הגדולה מכלה כל הגוף ונעשה כלו אפר, ועי' מדבר קדמות לר"י אוולמי ערך לווי ועוד דלהירושלמי נזיר פ"ג (עי' מ"ל"מ ה' אבלות פ"ד) אין חייב קבורה אלא בראשו ורבי, ואף להח"י"ט דווקא בכ"ח שלא נשתנה ולא כשנעשה פהם או אפר שאינו מטמא ואין חייב לקברו, ועוד דלהא"ז אפי" במת שלם של אדם רשע אסור תעסק בקברותו וכ"כ באפר המורדים האלה ועוד שבעלי החברה 'רבעשטמאונג' בעצמם קוברים את האמר בבית הקברות שלהם, ארכתי בדין איסור זה בספרי שהגני מוציא כעת לאור בעושהו ות"ל שכבר הסכימו עמרי כל גדולי ישראל מא"י רוסיה ומאוסטריה אוגנארן וממדינת אשכנז רומעניען ואה"ק תובב"א וכולם כאחד אוסרים לקבור את אפר הנשרפים הללו בקבר ישראל ובקרוב יצא לאור קובץ מכתבי נאוני דורנו כולל חו"ד כל גדולי ישראל בנר"ן ויאבה נא גם כ"ר לכברני בתשובתו הרמ"ה ויאסור לקבור את אפר הנשרפים בקבר ישראל אחרי שפרקו מעליהם עול מצות ומחללים שבת בפרהסיא ואוכלים נבילות וטרפות ואיסור עריות נעשה להם כהיתר וכופרים כאל ממעל וכו' ורבים מהרבנים הגאונים שלימ"א אסרו גם על בנייהם אחריהם לומר קדיש ולהדליק נר יאהרצ"י"ט אחריהם בבכ"כ שכפרו בנר ה' נשמת אדם ואדמיסנו בהקובץ, אך אנה ימהר כ"ר לכברני בתשובתו הרמ"ה תומ"י כי הקובץ הולך ונרפס וגם כל יאריך כיב בסלפול כי הוצאות הדפוס עלו למעלה ראש.

בן לאי מהרי"ם זצ"ל לערנער החונה סה ק"ק אלמונא והמדינה.

13742 (NS)E102